

HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Kontakt saksbehandler
Andres Neset, 51568757

Høringsuttalelse – høring oppfølging av forslagene fra Tvangslovutvalget

Bakgrunn

Statsforvalteren i Rogaland viser til Helse- og omsorgsdepartementets høringsnotat om oppfølging av forslagene fra Tvangslovutvalget, sendt på høring 06.07.2021.

Vi vil i det følgende kommentere enkelte aspekter ved den foreslåtte kontrollordningen, og vi viser ellers til [vår høringsuttalelse til NOU 2019: 14 Tvangsbegrensningsloven](#).

Statsforvalteren i Rogaland har deltatt i et digitalt møte arrangert av Statens helsetilsyn, der representanter fra statsforvalterembetene deltok. I møtet ble høringen diskutert, og sentrale erfaringer fra statsforvalternes arbeid med gjeldende tvangsregelverk og tilsyn på disse områdene ble spilt inn til Helsetilsynet. Vi viser til Statens helsetilsyns høringsuttalelse til departementets høringsnotat når det gjelder de praktiske og økonomiske sidene av forslaget.

Statsforvalterens kommentarer

Ut fra side 70-72 i høringsnotatet forstår vi det slik at departementet foreslår at nemnder skal fungere som overprøvings- og kontrollorgan for alle vedtak og avgjørelser om bruk av tvang og makt etter det nye regelverket. Nemndene skal forankres administrativt hos statsforvalterne. Det betyr at statsforvalterne skal ivareta merkantile støttefunksjoner. Statsforvalterne har per i dag ikke den type merkantil kompetanse eller ressurser. I tillegg skal statsforvalterne motta og holde oversikt over alle vedtak/avgjørelser om bruk av tvang og makt, og gjennomføre formalkontroll av vedtak.

Statsforvalteren vurderer at de økonomiske og praktiske konsekvensene av dette for både statsforvalterne, nemndene og helse- og omsorgstjenesten vil være store, men det er vanskelig å få oversikt over dette ut fra høringsnotatet. Vi støtter derfor det departementet skriver på side 72, om at før det tas en endelig beslutning om et nytt overprøvingssystem, må det gjennomføres en grundig utredning av de økonomiske og administrative konsekvensene både for statsforvalterne, nemndene og helse- og omsorgstjenesten.

Statsforvalteren påpeker også at vi driver omfattende veiledning på feltet tvang og makt, både overfor helse- og omsorgstjenesten, helsepersonell og pasienter og pårørende. Vi vurderer at denne funksjonen vil bli særlig viktig ved innføring av et eventuelt nytt regelverk. Selv om vi har en oversikt

også over de områdene av tvangsregelverkene der vi ikke driver med direkte klagebehandling, opplever vi at vi har en mye mer omfattende og dyptgående kunnskap om de områdene der vi er klageinstans. Følgelig er vi også i stand til å gi veiledning og opplæring av høyere kvalitet på disse områdene. Vår rolle som klageinstans gir også kunnskap som er viktig for å kunne drive risikobasert tilsynsvirksomhet. Med den oppgavefordelingen det blir lagt opp til mellom statsforvalterne og tvangsbegrensningsnemndene er det en naturlig konsekvens at vår kunnskap om tvangsregelverket ikke blir like god som den er for (deler av) dagens regelverk. Vi er usikre på om nemndene kommer til å være organisert på en måte som gjør at de vil klare å ivareta veiledningsfunksjonen på samme måte.

Vi kan ikke se at departementet i høringsnotatet sier noe om hvor omfattende arbeidet med å opprette og administrere lister over sakkyndige til nemndene vil være, og vi viser her til [Statens helsetilsyns høringsuttalelse til NOU 2019: 14 Tvangsbegrensningsloven](#) side 13. Her vil vi også påpeke at omfanget av formalkontrollen vi skal gjøre fremdeles er uklar for oss, og vi viser til følgende fra vår høringsuttalelse til NOU 2019: 14:

Her blir fylkesmennene gitt et omfattende ansvar for formalkontroll av en stor mengde beslutninger og vedtak. I tillegg kan fylkesmennene vurdere denne type vedtak og beslutninger opp mot den ulovfestede ugyldighetslæren, som går betydelig lengre enn bare en ren formalkontroll. Vi kan ikke se at utvalget har lagt noen føringer for hvor omfattende denne overprøvingen skal være. Dette kan mulig bli en stor og svært ressurskrevende oppgave for fylkesmennene.

At denne kontrollen bare skal vare i 15 til 20 minutter, slik utvalget estimerer, er vanskelig for oss å forstå. Samtidig skal Fylkesmannen fordele saker til nemndene og ha oppdaterte lister over sakkyndige. [...]

I dag er det i stor grad dommere og advokater som er ledere for kontrollkommisjoner, og de gjør dette som en deltidsjobb ved siden av sitt virke som dommer/advokat. Det må forventes at det blir stort volum av saker å behandle i tvangsbegrensningsnemndene, hvilket kan gjøre det nødvendig at mange ledere og medlemmer i nemndene har dette som en fulltidsjobb eller har store stillingsbrøker. Dette kan gjøre rekrutteringen av kvalifiserte jurister vanskelig. Vi frykter at dette vil gjøre at seleksjonen av jurister til nemndene vil bli en annen enn det som er ønskelig, noe som må tas med i en eventuell utredning.

I NOU 2019: 14 skriver utvalget at det er naturlig at lege er det andre medlemmet i tvangsbegrensningsnemndene. Å rekruttere leger til tvangsbegrensningsnemndene tror vi vil bli svært utfordrende, jamfør betydelige rekrutteringsutfordringer i primærhelsetjenesten, deler av spesialisthelsetjenesten og i deler av forvaltningen. Dette blir, slik vi ser det, forsterket av at nemndene også skal behandle mange vedtak i omsorgstjenestene som i dag faller inn under helse- og omsorgstjenesteloven kapittel 9. Tvang blir brukt for å hindre skade på den enkelte og på andre, og tvangen er for det meste praktisk bistand til tjenestemottaker og ikke tvang for å gi helsetjenester. Det vil bli enda mer utfordrende å rekruttere leger når de skal representere den «faglige» delen av nemnda, og ikke har inngående kjennskap til denne tjenesten. Mye av den samme utfordringen vil gjelde for kontrollen av tvang og makt som brukes i sykehjem, og for tvangsinnleggelse i tverrfaglig spesialisert rusbehandling (TSB). Det er ut fra dette også uklart for oss hvor utstrakt behov det vil være for sakkyndige i disse sakene, noe som må være med i utredningen av økonomiske og administrative konsekvenser.

Med hilsen

Bent Høie
statsforvalter

Andres Neset
konstituert fylkeslege

Dokumentet er elektronisk godkjent